

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
за магістерською програмою професійного спрямування
Фінансовий та страховий менеджмент

на тему: «Управління фінансами акціонерного товариства»

Виконавець:

студент ЦЗВФН

Денисенко Іван Іванович

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

канд. екон. наук., ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Домбровська Софія Олексіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток ринкових відносин в Україні супроводжувався процесами роздержавлення, приватизації, корпоратизації, зміни організаційних форм і структур управління підприємств та об'єднань тощо. На жаль, це не дало змогу мільйонам громадян стати власниками своїх підприємств, а відтак не створило необхідну мотивацію і зацікавленість в ефективному функціонуванні приватизованих підприємств.

Тому на сучасному етапі встановлення і розвитку ринкової економіки значну увагу потрібно приділяти акціонерній формі підприємництва, яка може стати могутнім засобом побудови ефективної господарської системи, яка базується на недержавних формах суспільної відповідальності. Завдяки функції повного забезпечення централізації капіталу акціонерні товариства виступають однією з найпоширеніших форм здійснення господарської діяльності, мають здатність до швидкої регенерації в період економічного зростання та володіють значними можливостями поповнення фінансового капіталу. Ця фінансова динамічність акціонерних товариств створює умови успішної інтеграції в сучасне ринкове середовище. Однак у вітчизняних товариствах цієї організаційно-правової форми не сформовано досконалої системи корпоративного управління, яка забезпечила б ефективне функціонування та розширене відтворення господарської діяльності організацій з врахуванням інтересів власників та прав усіх учасників корпоративного бізнесу.

Особливо актуальною на сучасному етапі розвитку економіки України є необхідність структуризації управлінського апарату та визначення основних особливостей як акціонерних товариств, так і аспектів управління їх фінансовими ресурсами, напрямів корпоративної політики та формування системи ефективного корпоративного менеджменту для досягнення ефективної результативності.

Зазначене вище дає підстави стверджувати про актуальність питань, пов'язаних з проблемами функціонування АТ та перспективами їх розвитку в нинішніх умовах господарювання. Крім того, значимість акціонерних товариств проявляється в тому, що нині у розвинутих країнах світу кожна крупна і навіть середня компанія існує саме в акціонерній формі.

Акціонерне товариство є зараз домінуючою формою підприємницької діяльності, її власниками вважаються акціонери, що мають обмежену відповідальність у розмірі свого внеску в акціонерний капітал. Весь прибуток акціонерного товариства належить її акціонерам. Виокремлюють дві його частини. Одна частина розподіляється серед акціонерів у вигляді дивідендів, друга – це нерозподілений прибуток, що використовується на реінвестування. Функції власності та контролю поділені між акціонерами (власниками акцій) і менеджерами.

Переваги корпорацій:

- акціонерний капітал сприяє встановленню гнучкої системи виробничо-

господарських зв'язків, опосередкованих перехресним або ланцюговим володінням акціями;

- можливість використання грошового ринку та ринку капіталів дозволяє гнучко орієнтувати свою програму з одного виду діяльності на інший;
- створює механізм оперативної мобілізації великих за розміром інвестицій і регулярного одержання доходу у формі дивідендів на акції;
- використання наукових методів управління та професійних менеджерів;
- акціонування є важливою формою роздержавлення власності підприємств будь-яких розмірів, перетворення найманих працівників на власників певної частки майна підприємства;
- корпорація існує незалежно від того, скільки разів змінювалися її власники;
- створення акціонерної власності дає підстави для формування середнього класу власників, що є основою ринкової системи.
- корпоративна форма дає змогу мобілізувати великі кошти шляхом реалізації акцій;
- покладання відповідальності на акціонера лише в межах вкладеного ним капіталу;
- забезпечення швидкого передання окремих інтересів власності, оскільки акції можна легко продати іншим особам;
- можливість використання коштів, отриманих завдяки продажу акцій, на будь-які потреби розвитку корпорації;
- публічна інформація про емітента може бути своєрідною рекламою продукції АТ, що забезпечуватиме збільшення обсягів реалізації продукції (виконання робіт, надання послуг).

Але корпораціям властиві певні недоліки, які наведемо нижче.

Недоліки корпорацій:

- більша регламентованість з боку держави;
- затрати праці, часу і засобів, пов'язані з складанням необхідних паперів і реєстрацією корпорації;
- високі подвійні податки на одиницю прибутку: спочатку оподатковується прибуток корпорації, а потім дивіденди акціонерів при їх виплаті;
- відкриті акціонерні товариства повинні притримуватися окремих правил, які встановлені державою, і опубліковувати інформацію про свій фінансовий стан і про угоди;
- необхідність публікації фінансової інформації робить корпорацію більш чутливою для конкуренції і полегшує задачу тим, хто має намір її поглинути;
- значні організаційно-економічні труднощі при реєстрації фірми [2].

Головною умовою створення корпорацій є добір людей з відповідними здібностями і створення сприятливих умов для реалізації ними цих здібностей через досягнення відповідної кваліфікації.

З точки зору системного підходу, корпорація – це цілісна група людей, що взаємодіють одне з одним і навколишнім середовищем оточенням для досягнення

спільної мети. Із самого визначення випливає, що для нормальної життєдіяльності корпорації необхідне виконання принаймні двох груп функцій:

1. Керування взаємодією з навколишнім середовищем (партнерами, споживачами послуг, владою, меценатами тощо).

2. Керування взаємодією між елементами самої корпорації (її членами, платними співробітниками, підрозділами).

Розглянемо поняття “фінансові ресурси” і його походження. Поняття “фінанси” походить від латинського “finantia”, що буквально означає платіж, збір.

Слово “ресурси”, походить від французького “ressource”, що означає допоміжний засіб, тобто, щось таке, що може бути використане з певного джерела (запаси, матеріали тощо) на певні цілі.

Фінансові ресурси є матеріальними носіями фінансових відносин, що дає змогу виділити фінанси із сукупності інших економічних категорій, бо жодна з них не характеризується таким матеріальним носієм. В економічній літературі досі немає єдиної думки щодо визначення фінансових ресурсів, їх змісту, методів впливу на ефективність господарювання, але є багато різних поглядів на визначення терміну “фінансові ресурси”. Розглянемо деякі з них, що були сформульовані українськими авторами у 90-ті роки ХХ століття, тобто в період становлення української економіки:

В. Г. Белоліпецький - Фінансові ресурси – це частина грошових ресурсів у вигляді доходів і зовнішніх надходжень, призначених для виконання фінансових зобов’язань і виконання затрат із забезпечення розширеного відтворення.

І. В. Зятковський - Як свідчить ретроспективний аналіз визначень фінансових ресурсів, дослідники кваліфікують їх сукупність фондів грошових коштів, доходів, відрахувань або надходжень, що перебувають у розпорядженні підприємств.

В. М. Опарін - Фінансові ресурси – це сума коштів, спрямованих в основні засоби та обігові кошти підприємства.

О. Р. Романенко - Фінансові ресурси виступають матеріальними носіями фінансових ресурсів.

О. С. Філімоненков - Фінансові ресурси – це власний, позиковий і залучений грошовий капітал, що використовується підприємствами для формування своїх активів і здійснення виробничо-фінансової діяльності з метою одержання відповідного доходу, прибутку.

Можна зробити висновки, що більшість авторів розуміє під фінансовими ресурсами грошові накопичення, доходи і надходження або ж фонди грошових ресурсів.

Проблеми корпоративних правовідносин та управління фінансами акціонерних товариств вивчали багато дослідників та науковців у різні часи, зокрема такі як: Брокгауз Ф.А., Єфрон І. А., Євтушевський В. А. Інститут акціонерних товариств досліджувався багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими. Серед яких, зокрема: Вінник О. М., Гончаренко В. Г., Джужа О. М., Дзера

О. В., Кибенко Е. Р., Ковальський В. С., Комаров В. В., Малярєнко В. Т., Нор В. Т., Осетинський А. Й., Подцерковний О. П., Стрельцов Є. Л., Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Щербина В. С., Яценко С. С., та ін.

Незважаючи на досить велику кількість праць, у яких вивчали проблеми організації та формування фінансів акціонерних товариств, окремі її аспекти ще залишаються недостатньо розробленими і висвітленими в економічній літературі.

Мета дослідження: мета дослідження полягає в виконанні теоретично-прикладного дослідження, проблеми управління фінансами акціонерного товариства. Визначення ключових чинників формування, розвитку та управління фінансами акціонерного товариства і виявлення основних переваг даної форми підприємництва, з метою підвищення інвестиційної привабливості акцій, визначення впливу організаційно-економічних особливостей функціонування фінансів на ефективність господарської діяльності товариства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні питання:

- розглянути правові та організаційні засади діяльності акціонерних товариств в Україні;
- визначити цілі та задачі управління фінансами акціонерних товариств;
- дослідити принципи та особливості управління фінансами акціонерних товариств;
- визначити фінансовий механізм як система управління фінансами;
- розглянути методи управління фінансами акціонерних товариств;
- здійснити аналіз показників ліквідності та рентабельності акціонерного товариства “Укртранснафта”;
- запропонувати шляхи та напрями удосконалення механізму управління фінансами акціонерного товариства “Укртранснафта”;

Об'єкт дослідження: механізм управління фінансами акціонерного товариства в сучасних економічних умовах України.

Предмет дослідження: виступає комплекс теоретичних, методичних та організаційних основ управління джерелами фінансування і практичні рекомендації щодо оптимізації структури капіталу підприємства.

Методи дослідження: при написанні магістерської роботи використовувались такі прийоми і методи: низка загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, вибір яких обумовлений особливостями його об'єкту, предмету, мети і завдань, порівняння та узагальнення; коефіцієнтний аналіз; структурно-логічний метод; індукції та дедукції, табличний та графічний методи, бібліографічний метод.

Інформаційною базою дослідження виступають законодавчі та нормативно-правові акти у сфері управління фінансами акціонерного товариства, наукові статті та матеріали вітчизняних та зарубіжних економістів та науковців, підручники та офіційні матеріали, дослідження тенденцій розвитку управління фінансами акціонерного товариства, ресурси мережі інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (35 найменувань) та

11-ти додатків. Загальний обсяг роботи становить 86 сторінок Основний зміст викладено на 62 сторінках. Робота містить 13 таблиць, 6 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. Основні ідеї кваліфікаційної роботи знайшли відображення у тезах "Сучасний стан і проблеми акціонерних товариств України".

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні аспекти стратегічного розвитку підприємства»* розглянуто сутність та значення управління фінансами акціонерних товариств, моделі управління фінансами акціонерних товариств, система управління фінансами акціонерних товариств.

У другому розділі *«Аналіз та оцінка управління фінансами АТ «Укртранснафта»»* проаналізовано аналіз фінансового стану, оцінка управління фінансами, основні фактори впливу на управління фінансами АТ «Укртранснафта»

У третьому розділі *«Напрями удосконалення управління фінансами АТ «Укртранснафта»»* запропоновано покращення методів управління фінансами, шляхи вдосконалення системи управління фінансами АТ «Укртранснафта», напрямки підвищення ефективності управління фінансами АТ «Укртранснафта».

ВИСНОВКИ

У роботі здійснено теоретичні узагальнення і запропоновано вирішення наукового завдання, яке полягає в дослідженні та розробці науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління фінансами акціонерних товариств. Результати дослідження дають підстави для таких висновків:

1. Фінансові ресурси підприємства — це грошові доходи і надходження, які перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання і необхідні для виконання ним фінансових зобов'язань, здійснення витрат з розширеного відтворення і економічного стимулювання працівників. Усі фінансові ресурси акціонерного товариства – як внутрішні, так і зовнішні, залежно від часу, впродовж якого вони знаходяться в розпорядженні акціонерного товариства, діляться на короткострокові (до одного року) і довгострокові (понад одного року).

2. Аналізуючи особливості організації і функціонування фінансів акціонерних товариств, які полягають у способі утворення статутного капіталу та закріпленні прав власників через акціонування, можливості залучення фінансових ресурсів через додаткову емісію акцій, оподаткуванні акціонерних товариств, розподілі прибутку при виплаті дивідендів і процентів по акціях та облігаціях,

створенні фонду виплати дивідендів дає підставу зробити висновок, що акціонерна форма організації бізнесу є більш гнучкою і сприятливою для залучення капіталу, розширення господарської діяльності, підвищення рентабельності, оскільки переваги таких підприємств полягають, перш за все, в можливості залучення більшого капіталу для інвестицій шляхом продажу акцій, обмеженістю відповідальності власників, масштабності підприємницької діяльності, постійності існування, простоті заміни власників, відокремленні власників від управління, зацікавленості власників в кінцевих результатах роботи.

3. Фінансовий стан підприємства залежить від ефективності використання основного та оборотного капіталу: рентабельність оборотних коштів залежить від їх оборотності, а рентабельність основних засобів залежить від ступеню їх використання. Одним із шляхів поліпшення фінансового стану на підприємстві може бути зниження величини активів. Для цього необхідно розглянути можливість продажу чи списання обладнання, що не ефективно використовується; зниження запасів сировини, матеріалів, незавершеного виробництва, готової продукції; зменшення дебіторської заборгованості.

4. На основі здійснення аналізу основних показників фінансовогосподарської діяльності АТ “Укртранснафта” можна зробити такі висновки:

– загальна вартість активів АТ “Укртранснафта” у 2020 році зросла порівняно з 2019 роком на 2015625 тис. грн. (1,15%), а у 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилась вартість активів на 885 тис. грн. (-0,94%), що вказує на зменшення активів у наслідок військово-бойвих дій;

– аналіз фінансового стану показав, що АТ “Укртранснафта” в 2020 році є стійкішим ніж був у 2019 та 2021 роках, зокрема АТ “Укртранснафта” отримала у 2020 році чистий прибуток 894063 тис. грн., тоді як у 2021 році чистий прибуток склав 298016 тис. грн. щов порівнянні на - 30% менше.

– АТ “Укртранснафта” є рентабельним. Разом з тим менеджменту варто домагатись подальшого підвищення рівня ліквідності та ділової активності;

– аналіз доходів АТ “Укртранснафта” показав, що їх обсяг у 2021 році збільшився порівняно з попереднім 2020 роком на 251658 тис. грн, що є позитивною тенденцією.

5. Пропонується звернути максимальну увагу на формування та удосконалення систем фінансового менеджменту в акціонерному товаристві, базування яких відбувається на комплексному функціональному підході, сучасних управлінських технологіях (бюджетуванні, контролінгу тощо), системності, урахуванні множини усіх фінансових взаємовідносин тощо.

6. Структура внутрішніх фінансових ресурсів більшості акціонерних товариств не є оптимальною, оскільки велику питому вагу займають амортизаційні відрахування і незначну частку становлять фінансові ресурси, які формуються за рахунок прибутку. Тому, доцільним є застосування пільгового оподаткування,

включаючи повне звільнення від податків власних коштів підприємств, які направлені на інвестування виробничої сфери, що дало б можливість створити на підприємствах базу власних фінансових ресурсів, яка б мала достатні умови для розширеного відтворення.

7. Кінцевим результатом діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку, що веде до збільшення власного капіталу фірми. На підприємствах корпоративного типу акценти щодо максимізації прибутку зміщуються на задоволення інтересів власників корпоративних прав, тобто акціонерів. Головним критерієм успішної діяльності акціонерного товариства для пересічного акціонера є питання виплати очікуваного доходу по цінних паперах - дивідендів. Кожне акціонерне товариство на кінець фінансового року повинно прийняти рішення: виплачувати дивіденди чи реінвестувати нерозподілений прибуток. Отже, суть дивідендної політики полягає у раціональному розподілі прибутку підприємства. Кожне акціонерне товариство повинно індивідуально підходити до способу нарахування дивідендів, враховуючи власні умови функціонування та стратегію розвитку. При цьому механізм виплат та нарахування дивідендів повинен бути прозорим та зрозумілим, що значно підвищить ефективність діяльності корпорації.

АНОТАЦІЯ

Денисенко І. І., «Управління фінансами акціонерних товариств»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
«072 Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою
«Фінансовий та страховий менеджмент»
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2022 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – управління фінансами акціонерного товариства "Укртранснатфа".

У роботі розглядаються теоретичні основи управління фінансами акціонерних товариств. Надана загальна характеристика акціонерного товариства "Укртранснатфа".

Проаналізовано фінансово-економічний стан підприємства.

Запропоновано напрямки удосконалення управління фінансами акціонерного товариства "Укртранснатфа".

Ключові слова: акціонерне товариство, фінансові ресурси, управління фінансами, моделі управління фінансами, аналіз фінансового стану.

ANNOTATION

Denysenko I., «Financial management of joint stock companies»,
thesis for Master degree in specialty «072 Finance, banking and insurance» under the
program «Financial and insurance management»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2022

Thesis consists of three chapters. Object of study basics of financial management of joint stock companies.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of basics of financial management of joint stock companies. A general description of the Ukrtransnafta joint-stock company is provided.

Analyzed the financial and economic state of the enterprise.

Directions for improving the financial management of the Ukrtransnafta joint-stock company are proposed.

Keywords: joint-stock company, financial resources, financial management, financial management models, financial status analysis.